

Μακεδονικά

Τόμ. 37 (2008)

Οι μακεδονικοί οικισμοί σε μια πρόθεση της μονής του Σπαρμού (1602-1674)

Βασίλης Κ. Σπανός

doi: [10.12681/makedonika.46](https://doi.org/10.12681/makedonika.46)

Copyright © 2014, Βασίλης Κ. Σπανός

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Σπανός Β. Κ. (2011). Οι μακεδονικοί οικισμοί σε μια πρόθεση της μονής του Σπαρμού (1602-1674). *Μακεδονικά*, 37, 47-58. <https://doi.org/10.12681/makedonika.46>

ΟΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΣΕ ΜΙΑ ΠΡΟΘΕΣΗ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΣΠΑΡΜΟΥ (1602-1674)

ΠΡΟΛΟΓΙΚΑ

Το υπ' αριθ. 84 χειρόγραφο της Μονής της Ολυμπιώτισσας είναι μία από τις τρεις γνωστές προθέσεις της Μονής του Σπαρμού¹, η οποία είναι κτισμένη, πριν από το 1600, στη νοτιοδυτική πλευρά του Ολύμπου, στην περιοχή Σκαμνιώτικες Μαγούλες. Πρόκειται για ένα χάρτινο χειρόγραφο, διαστάσεων 21x15 εκ., με 31 φύλλα και στάχωση από δέρμα και χαρτόνι². Η σύνθεση της εν λόγω πρόθεσης άρχισε το έτος 1602, προφανώς με σκοπό να αντιμετωπισθούν κάποια έξοδα της μονής, οπότε και καταχωρίστηκαν τα περισσότερα ονόματα των αφιερωτών, όπως αναφέρεται στο φύλλο 1r: *ἀπό τους ζῶντες ἔτος να γιρέψις ὄνομμα*. Η καταχώριση ονομάτων ολοκληρώθηκε στις 26 Ιουλίου του 1674, όπως σημείωσε ο τελευταίος γραφέας της, ο ιερομόναχος Διονύσιος, στο φύλλο 31r: *+ ἐγράφη διά χιρῶς καμοῦ τοῦ ἐντέλους δούλου / διονυσίου ἱερομόναχου ἐν μηνί ἰουλίου. κς. / ἦγον ἡς της κς ἐπί ἔτος αχοδ. ἐτελήθη ἢ πρόθῆσις*. Μολονότι στο φύλλο 31r, ο Διονύσιος σημείωσε το τέλος της προθέσεως, στο κάτω τμήμα αυτού του φύλλου, άλλα χέρια πρόσθεσαν τα ονόματα 10 αφιερωτών από τέσσερις οικισμούς: Νεζερό – Καλλιπεύκη των Γόννων, Λέσκοβο – Τρία Έλατα της Αλμωπίας, Κατράνστα (Κατράνιστα) – Πύργοι της Εορδαίας και Κόκοβα – Πολύδενδρο της Ημαθίας³.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΟΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΠΡΟΘΕΣΗ ΤΟΥ ΣΠΑΡΜΟΥ

Στο χειρόγραφο 84 αναφέρονται 20 μακεδονικοί οικισμοί, κυρίως ανά δύο ή τρεις, χωρίς να βρίσκονται στον ίδιο γεωγραφικό χώρο. Στο φύλλο 24r, για παράδειγμα, αναφέρονται οι οικισμοί Λιμπόχοβο – Δίλοφο του Βοΐου, Γράμοστη – Γράμος της Καστοριάς, Ζηάνι (Ζιδάνι) των Σερβίων⁴ και Σκου-

---

1. Οι άλλες δύο είναι τα υπ' αριθ. 39 (17ου αι.) και 44 (1709). Βλ. Ευάγγ. Α. Σκουβαράς, *Ολυμπιώτισσα*, Αθήνα, έκδ. ΚΕΜΝΕ της Ακαδημίας Αθηνών, 1967, σσ. 244-245, 251-253. Εσχάτως παραδόθηκε στην αδελφότητα της μονής μία άλλη, άγνωστη έως τώρα, πρόθεση.

2. Βλ. Σκουβαράς, *ό.π.*, σ. 300.

3. Συμπεριλαμβάνεται μεταξύ των οικισμών, στις προθέσεις 39 (17ου αι.) και 44 (1709). Βλ. Σκουβαράς, *ό.π.*, σσ. 245, 252.

4. Ζιδάνι: διαλυμένος οικισμός της περιοχής του Μικρόβαλτου των Σερβίων, όπου βρίσκεται η Μονή του Ζιδανίου.

τέρενα – Ελατοχώρι της Κατερίνης. Από κάποιους μακεδονικούς οικισμούς οι αφιερωτές είναι αρκετοί, αλλά από τους περισσότερους είναι ελάχιστοι. Είναι απορίας άξιον το πώς έφθασε μοναχός για ζητεία στη Γράμοστη της Καστοριάς και σε κάποιους άλλους απομακρυσμένους οικισμούς, των οποίων τα ονόματα των αφιερωτών, όπως προαναφέραμε, είναι ελάχιστα. Πιθανότατα, πρόκειται για κτηνοτρόφους, οι οποίοι παραχείμαζαν με τα κοπάδια τους δίπλα στους πεδινούς οικισμούς της περιοχής της Ελασσόνας. Οι αναφερόμενοι μακεδονικοί οικισμοί είναι οι εξής:

- 1) Άγιος Δημήτριος της Κατερίνης, στα φ. 28r-28v, μαζί με τους οικισμούς Λόκοβη και Ζιάσικο.
- 2) Βελβεντός (Βελβετώ), στο φ. 28r, μαζί με τους οικισμούς Βόσοβα και Σκούλιρι.
- 3) Βόσοβα, στο φ. 28r. Δεν είμαστε βέβαιοι αν πρόκειται για το Μπόζοβο – Πριόνια των Γρεβενών ή για το Μπίσοβο – Κυπαρίσσι των Γρεβενών.
- 4) Γράμοστη – Γράμος της Καστοριάς, στο φ. 24r, μαζί με τους οικισμούς Λιμπόχοβο, Ζιάνι και Σκουτέρενα.
- 5) Ζημνάτζια (Ζημνάτζη): η Παλιουργιά των Γρεβενών, στο φ. 29v, στο οποίο, μεταγενέστερα, προστέθηκε ο οικισμός «Καραούλι». Από τα Ζημνάτζια ήταν ο πρώτος αφιερωτής στο εν λόγω φύλλο.
- 6) Ζιάνι (Ζηάνη): το διαλυμένο Ζιδάνι⁵ των Σερβίων, στο φ. 24r, μαζί με τους οικισμούς Γράμοστη, Λιμπόχοβο και Σκουτέρενα.
- 7) Ζιάσικος (Ζηάσικος): ο Λόφος της Κατερίνης, στο φ. 23r, μαζί με τους οικισμούς Άγιο Δημήτριο και Λόκοβη.
- 8) Κατράνιτσα (Καρτράνστα): οι Πύργοι της Εορδαίας, στο φ. 31v, μετά το βιβλιογραφικό σημείωμα, μαζί με τον οικισμό Λέσκοβο.
- 9) Κόκοβα: το Πολύδενδρο της Ημαθίας, στο τέλος του φ. 31v. Ο οικισμός Κόκοβα αναφέρεται και στις άλλες δύο προθέσεις της ίδιας μονής, την 39 (17ου αι.) και 44 (1709)⁶.
- 10) Λαβανίτζα: η Λάβα των Σερβίων ή το Μικρολίβαδο των Γρεβενών, που ήταν ομώνυμοι οικισμοί, στο φ. 30v, με δύο ονόματα.
- 11) Λέσκοβο (Λέσκοβω): τα Τρία Έλατα της Αλμωπίας, στο φ. 31v, μαζί με την Κατράνιτσα και τον Νηξηρό – Καλλιπεύκη της Λάρισας.
- 12) Λιμπόχοβο (Λιμπόχωβο): το Δίλοφο του Βοΐου, στο φ. 24r, μαζί με τους οικισμούς Γράμοστη, Ζιάνι και Σκουτέρενα.
- 13) Λόκοβη: η Πέτρα της Κατερίνης, στα φ. 23r-23v, μαζί με τους οικισμούς Ζηάσικο και Άγιο Δημήτριο.

5. Και στον Κώδικα 201 της Ζάβορδας, ο οικισμός αναφέρεται ως Ζηάνη. Βλ. Μαρία-Χριστίνα Χατζηγιάννου, *Η ιστορική εξέλιξη των οικισμών στην περιοχή του Αλιάκμονα κατά την Τουρκοκρατία*, Αθήνα, έκδ. ΕΙΕ / ΚΝΕ, 2000, σ. 130.

6. Βλ. τη σημείωση 3, ανωτέρω.

- 14) Μεταξάς (Μεταξά) των Σερβίων, στα φ. 26r-26v, μαζί με τον οικισμό Άγιο Γεώργιο, για τον οποίο δεν είμαστε βέβαιοι αν είναι ο διαλυμένος οικισμός της Δεσκάτης ή κάποιος άλλος στην ευρύτερη περιοχή του Μεταξά.
- 15) Μεσολούρι (Μισολούρη) των Γρεβενών, στο φ. 28v, μαζί με τους οικισμούς Τζαπουρνέα⁷ και Τονίσκο⁸.
- 16) Παρατζωκό· αταύτιστος οικισμός⁹, στο φ. 25v, μαζί με τους οικισμούς Σολάτινα¹⁰ και Τζαπουρνέα.
- 17) Σκούλιρι (Σκούλιαρη)· η Αγία Κυριακή του Βελβεντού, στα φ. 28r-28v, μαζί με τους οικισμούς Βελβεντό και Βόσοβα.
- 18) Σκουτέρνα· το Ελατοχώρι της Κατερίνης, στο φ. 24r, μαζί με τους οικισμούς Λιμπόχοβο, Γράμοστη και Ζιάνι.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ

<i>Α' Όνομα στην πρόθεση της μονής του Σπαρμού</i>	<i>Σημερινό όνομα</i>	<i>Νομός στον οποίο υπάγεται σήμερα</i>
1. Άγιος Δημήτριος	Άγιος Δημήτριος	Πιερίας
2. Βελβετώ	Βελβενδός	Κοζάνης
3. Βόσοβα	(;)	(;)
4. Γράμοστη	Γράμιος	Καστοριάς
5. Ζημνάτζηα	Παλιουριά	Γρεβενών
6. Ζηάνη	διαλυμένος	Κοζάνης
7. Ζηάσικος	Λόφος	Πιερίας
8. Καρτράνστα	Πύργος	Κοζάνης
9. Κόκοβα	Πολύδενδρο	Ημαθίας
10. Λαβανίτζα	Λάβα ή	Κοζάνης
	Μικρολίβαδο	Γρεβενών
11. Λέσκοβο	Τρία Έλατα	Πέλλας
12. Λιμπόχοβο	Δίλοφο	Κοζάνης
13. Λόκοβη	Πέτρα	Πιερίας
14. Μεταξά	Μεταξάς	Κοζάνης
15. Μισολούρι	Μεσολούρι	Γρεβενών

7. Υπάρχουν δύο ομώνυμοι οικισμοί: η Τσαπουρνιά της Ελασσόνας και η Τσαπουρνιά – Τρικοκιά των Γρεβενών. Η Τσαπουρνέα, στο φ. 28v, αναφέρεται με τους οικισμούς Μεσολούρι των Γρεβενών και Τονίσκο (Ντένισκο της Κόνιτσας;), ενώ στο φ. 25v αναφέρεται με το αταύτιστο Παρατζωκό και τη θεσσαλική Σολάτινα – Σλάτινα.

8. Τονίσκο· ίσως το Ντένισκο – Αετομηλίτσα της Κόνιτσας.

9. Στον Κώδικα 201 της Ζάβορδας, ο οικισμός αναφέρεται ως Παρατζικό. Βλ. Χατζηϊωάννου, *ό.π.*, σ. 275.

10. Σολάτινα – Σλάτινα· υπάρχουν δύο ομώνυμοι θεσσαλικοί οικισμοί: η ορεινή Σλάτινα – Δρακότρυπα του Μουζακίου και η πεδινή Σλάτινα – Ρίζωμα των Τριτάλων.

<i>Β'. Σημερινό όνομα</i>	<i>Όνομα στην πρόθεση της μονής του Σπαριού</i>	<i>Νομός στον οποίο υπάγεται σήμερα</i>
1. Άγιος Δημήτριος	Άγιος Δημήτριος	Πιερίας
2. Βελβενδός	Βελβετώ	Κοζάνης
3. Γράμος	Γράμοστη	Καστοριάς
4. Δίλοφο	Λιμπόχοβο	Κοζάνης
5. Λάβα (;)	Λαβανίτζα	Κοζάνης
6. Λόφος	Ζηάσικος	Πιερίας
7. Μεταξάς	Μεταξά	Κοζάνης
8. Μεσολούρι	Μισολούρη	Γρεβενών
9. Μικρολίβαδο (;)	Λαβανίτζα	Γρεβενών
10. Παλιουριά	Ζημνάτζα	Γρεβενών
11. Πέτρα	Λόκοβη	Πιερίας
12. Πολύδενδρο	Κόκοβα	Ημαθίας
13. Πύργος	Καρτράνστα	Κοζάνης
14. Τρία Έλατα	Λέσκοβω	Πέλλας
15. —	Βόσοβα	αταύτιστος
16. —	Ζηάνη	διαλυμένος

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΦΙΕΡΩΤΩΝ ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΤΟΥ 1602

Οι αφιερωτές των 15 οικισμών της αρχικής γραφής (1602), προς τη Μονή του Σπαριού ανέρχονται σε 136. Εξ αυτών, οι 94 είναι άνδρες και οι 42 γυναίκες. Από τους 94 άνδρες, οι 37 αναφέρονται με κάποιο επώνυμο (πατρωνύμιο, πατριδωνύμιο, παρωνύμιο) και οι υπόλοιποι μόνον με το βαπτιστικό τους, ενώ από τις 42 γυναίκες, μόνον οι 11 αναφέρονται με κάποιο επώνυμο.

1. ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΟΥ 1602

1. Τα ονόματα των ανδρών

Οι 94 άνδρες έφεραν 46 ονόματα, κυρίως της εκκλησιαστικής παράδοσης. Τα κατατάξαμε στις παρακάτω τέσσερις κατηγορίες:

α) Τα ονόματα της εκκλησιαστικής παράδοσης (30/46): Αναστάσης, Ανδρίας<Ανδρέας, Αποστόλης, Αχίλλιος, Βάσος<Βασίλης, Γεράσιμος, Γεώργιος, Δανήλας<Δανιήλ, Δημήτριος, Θανάσης<Αθανάσιος, Θεοφάνης, Θόδωρος, Θύμιος<Ευθύμιος, Ιωάννης, Ιωακείμ, Κυπριανός, Κυριάκος,

Κύρκος<Κύρηκος, Κωνστάντιος, Μακάριος, Μάνος<Εμμανουήλ, Μητροφάνης, Μίχος<Μιχαήλ, Νέστορας, Νικόλαος, Παράσκης<Παράσχος, Παύλης<Παύλος, Σεραφείμ, Στάθης<Ευστάθιος, Τίμος<Τιμόθεος (;).

β) *Τα ονόματα της λαϊκής παράδοσης (9/46):* Αρέστης<Αρεστός, Δροσινός, Κυπαρίσσης, Λέος<Λέγος<λέγω, Πούλος<Πουλημένος, Σαρής<τουρκικό *sarı*: κίτρινος, Στάμος<Σταμάτιος, Φύλλος<Τριαντάφυλλος, Χρύσος<Χρυσός.

γ) *Τα ονόματα από την Ιστορία (4/46):* Μαλάκης, Σοφιανός, Στατήρης, Σύρος.

δ) *Τα ξένα και ακατάτακτα ονόματα (3/46):* Ληξήκος, Λογίζης<Λογίζος<Λοΐζος, Μπράτης.

2. Τα ονόματα των γυναικών

Οι 42 γυναίκες έφεραν 32 ονόματα, προερχόμενα, κυρίως, από την εκκλησιαστική και τη λαϊκή παράδοση. Τα κατατάξαμε στις εξής πέντε κατηγορίες:

α) *Τα ονόματα της εκκλησιαστικής παράδοσης (14/32):* Αθανασία, Αρετή, Γιάννου<Γιάννω<Ιωάννα, Δέσπω<Δέσποινα, Δήμω<Δήμος<Δημήτριος, Διονυσία, Θόδω<Θεοδώρα, Κυράννα, Κυριακού<Κυριακώ, Κύρω, Λάμπω<Χαραλάμπω, Μάρω<Μαρία, Παράσχω, Πάσχω<Πάσχω<Πασχαλιά.

β) *Τα ονόματα της λαϊκής παράδοσης (10/32):* Ανθή, Ατλαζίνα<ατλάζι, Ευγενή, Καλή, Λουλούδα, Μεταξού, Πάχνω<πάχνη, Πούλιω<Πουλημένη, Σταματή<Σταματία, Στεργιανή.

γ) *Τα ονόματα από την Ιστορία (5/32):* Δάφνω, Κόμνω<Κομνηνή, Κουρτέσα, Σεραΐνα<Συραΐνα<Σύρω<Σύρα, Στατήρω.

δ) *Τα ονόματα από αξιώματα (2/32):* Αφεντίτζα<αφέντρα, Κυρατζώ<Κυρατσού<Κυράτσα.

ε) *Τα ξένα και ακατάτακτα ονόματα (1/32):* Βενούλω.

Ο ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΤΟΥ 1602

<i>Ανδρών</i>		<i>Γυναικών</i>	
1. Αναστάσης	1	1. Αθανασία	1
2. Ανδρίας	1	2. Ανθή	1
3. Αποστόλης	3	3. Αρετή	1
4. Αρέστης	1	4. Ατλαζίνα	2
5. Αχίλλιος	1	5. Αφεντίτζα	2
6. Βάσος	1	6. Βενούλω	1
7. Γεράσιμος	1	7. Πάννου	1
8. Γεώργιος	1	8. Δάφνω	1
Γεώργης	1	9. Δέσπω	2
Γέργος	4	10. Δήμω	1
Γίκας	1	11. Διονυσία	
9. Δανήλας	1	μοναχή	1
10. Δημήτριος	3	12. Ευγενή	3
Δήμος	6	13. Θόδω	1
Δημάκης	1	14. Καλή	1
11. Δροσινός	1	15. Κόμνω	1
12. Θανάσης	2	16. Κουρτέσα	1
13. Θεοφάνης	1	17. Κυράννα	1
14. Θόδωρος	1	18. Κυρατζού	2
15. Θύμιος	1	19. Κυριακού	1
16. Ιωάννης	3	20. Κύρω	1
Πάννης	6	21. Λάμπω	1
Γίνης	1	22. Λουλούδα	2
17. Ιωακείμ	1	23. Μάρω	1
18. Κυπαρίσσης	1	24. Μεταξώ	1
19. Κυπριανός	2	25. Παράσχω	1
20. Κυριάκος	3	26. Πάσχω	1
Κυριατζής	1	27. Πάχνω	1
21. Κύρκος	1	28. Πούλιω	1
22. Κωνστάντιος	1	29. Σεραΐνα	1
Κώνστας	4	30. Σταματή	1
23. Λέος	1	Στάμω	2
24. Λοζήκος	1	31) Στατήρω	1
25. Λογίζης	1	32) Στεργιανή	2
26. Μακάριος	2		
27. Μαλάκης	1		

Ανδρών

28. Μάνος	1	37. Σαρής	1
29. Μητροφάνης	1	Σάρος	1
30. Μίχος	2	38. Σοφιανός	1
31. Μπράτης	1	39. Σεραφείμ	1
32. Νέστορας	1	40. Στάθης	1
33. Νικόλαος	1	41. Στάμος	4
Νίκος	4	42. Στατήρης	1
34. Παράσκης	1	43. Σύρος	1
35. Παύλης	1	44. Τίμος	1
36. Πούλος	2	45. Φύλλος	1
Πούλιος	2	46. Χρύσος	1

II. ΤΑ ΕΠΩΝΥΜΑ ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΑΦΙΕΡΩΤΩΝ ΤΟΥ 1602

Στους 136 αφιερωτές των μακεδονικών οικισμών, εντοπίσαμε 36 επώνυμα, τα οποία κατατάξαμε στις εξής έξι κατηγορίες:

α) *Πατρωνύμια (24/36)*: Αναστάση, Αποστόλη, Αρέστης, Γερασίμου, Δανίλη, Δήμου, Θόδης, Θύμιου, Ιωακείμ, Κράλη, Κυπαρίσσης, Κυριάκου, Κυριατζή, Κύρκου, Κώνστα – Κώστα, Ληζήκου, Μπήλιου<Μπίλιος<Βασίλειος, Νέστορας, Πούλου, Σοφιανού, Στάμου, Στατήρη, Τζαάκη<Τζανάκη (:), Χρύσου.

β) *Μητρωνύμια (3/36)*: Αθανασίας, Ατλαζίνας, Καλογρέας.

γ) *Πατριδωνύμια (3/36)*: Αρβανίτης, Παννουτώτης<Παννωτά της Ελασσόνας, Γρεβενιώτης<Γρεβενά.

δ) *Επαγγελματικά (2/36)*: Σμιτζής<τουρ. simici (κουλουροπώλης), Χαλκεύς.

ε) *Παρωνύμια (2/36)*: Καράς, Κούτζα<Κούτζας<κουτσός.

στ) *Δυσετυμολόγητα (2/36)*: Τελέλισσα<Τελάλισσα (:), Φθερετά.

Η ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΦΥΛΛΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΘΕΣΗΣ 84 ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ
ΤΟΥ ΣΠΑΡΜΟΥ ΜΕ ΤΟΥΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ¹¹

φ. 23r

χωρίον λόκοβη. κ(αί) ζηάσικος. κ(αί) ἄγιος δημίτριος
μπράτη κ(αί) ἡ γυνῆ παρ᾿αχω. διμίτριου ἱερέος, ἡ ἀδελφῆ
αὐτοῦ εὐγενῆ. νίκος ὁ χαλκεύς. δήμος τοῦ στάμος. κόμνο

11. Τα ονόματα μετά το 1602 είναι γραμμένα με πλάγια στοιχεία.

ἡ πεθηῖρά τοῦ κῶνσταντίου κ(αί) ἡ γιηνῆ στάμω. δημητρίου
 ἱερέος, ἡ μάρω, ἡ πεθηρά του νίκο τοῦ θόδωρου, λάνπο. δροῖ
 σίνδος κ(αί) ἡ γιηνῆ στατήρος. εὐγενῆ τοῦ μίχω δημάκη κ(αί) ὁ υἱός
 γῆργος. [κενό], μακάριος ἱερόμόναχος τοῦ σαρη,
 κυράνας κ(αί) ὁ υἱός γέργος, γιάνης τοῦ δήμου κραλή, ἀνθή ἡ γιηνῆ
 τοῦ φήλου τοῦ σιπτζή. θόδω τζαῖκη. δέσπο τέλλησα,
 μακάριος γοῖβένotis. μίχω ἀρβανήτη κ(αί) ὁ π(ατ)ήρ γγῖκα.
 βάσο τοῦ δανήλα. μεταξοῦ κ(αί) ἀρετῆς τοῦ ιω(άννου) τοῦ γιάνοτιότι
 λογίζη τοῦ ἀναστάσι. δήμος κ(αί) ὁ υἱός νίκο. γῆργο, ἀδελφός
 βάσο. κ(αί) ἡ γιηνῆ πάσκο. ἔγραψεν ὁ σαρήσ τη μάνα του
 πρόθεσι, ἀφεντοῦ, ὁ θανάσης τοῦ σαρί τοῦ θάνου κ(αί) ἡ γιηνῆ
 αὐτοῦ στάμο ἐγράφηκεν ὁ νίκος ὁ βαηνάς.
 πρόθεσι εἰς τῶν π(ατέ)ρων.
 βαλανῆδα¹² ξηροκρανίαν¹³
 Χηλήμόδη¹⁴ (δοκίμια του κονδυλίου)
 + λοκοβη. ζηάσικος. κ(αί) ἄγιος δημίτριος

φ. 23v

χωρίον λόκοβη. ζηῆσικος. κ(αί) ἄγιος δημίτριος
 ὁ ταπηνός ἐπῆσκοπος πέτρας, πρόθεσι, στον μπατερον. ζαχαρίου
 ἀρχιερέος κ(αί)δοκε το φυλόνῆ το καντάλη:¹⁵ ~
 + τιμώτατε κ(αί) εὐγενέστατε κ(αί) πάσης τιμῆς ἀξιάς ἐνάρο-
 χουσιν ἀρχιε[ρέα].
 (δοκίμια τοῦ κονδυλίου)

Τέλος τῆς λόκοβης. ζηῆσικος. κ(αί) ἄγιος δημίτριος

φ. 24v

χωρίον λιπόχωβο, κ(αί) γράμοσσι. κ(αί) ζηῆνη. σκουτέρενα
 παράσκυς τῆς καλογρέας. γιάνης τοῦ δήμο. ποῦληό
 κ(αί) ἡ γιηνῆ αὐτοῦ δέσπο. κόστα του μπήλιου, κ(αί) ἡ γιηνῆ
 αὐχοῦ σταματί κ(αί) ὁ υἱός αὐτου σύρος κ(αί) ἡ θιγῆτερ αὐτου
 σαραεῖνα.

(δοκίμια του κονδυλίου)

Τέλος τοῦ λιπόχωβο. γράμοσσι. κ(αί) ζηῆνη

12. Βαλανίδα: οικισμός της Ελασσόνας.

13. Ξηροκρανία: η σημερινή Κρανιά της Ελασσόνας.

14. Χιλιόμοδι: αταύτιστος οικισμός στην περιοχή ΒΔ της Ελασσόνας.

15. Σαντάλι: ύφασμα κατά το ήμισυ μεταξωτό.

φ.25v

χωρίον παρὰ τζωκό κ(αί) σολάτινα, κ(αί) τζαπουρνέα
 ὁ παπ(α) -γεώργιος τοῦ κῶνστα τοῦ καρὰ κ(αί) τόν ἀδελφῶν του
 ιω(άννη) κ(αί) τον ἕτερο δήμο κ(αί) γιάνη. ἡ μ(ήτ)ηρ αὐτοῦ κυριακοῦ
 ἀποστόλης τοῦ νέστορα. στάμω ἡ θυγάτηρ τοῦ γερασίου.
 παῦλη τοῦ δήμου τοῦ κάρὰ. σάθη ἱερέος. γιάνης τοῦ θόδωρι.
 (δοκίμια του κονδυλίου)
 Τέλος τοῦ παρὰ τζωκο. σλάτινα. κ(αί) τζαπουρνέα

φ. 26r

χωρίον ἅγιος γεώργιος κ(αί) μετὰ ξά: ~
 δημητρίου κ(αί) ἡ γιηνῆ βένοῦλω, νίκο δήμου κ(αί) μετρο
 φάνου, κῦρὰ τζοῦ τοῦ κυπαρίση. ἀχείλης κ(αί) ἡ
 μ(ήτ)ηρ αὐτοῦ. κυπριανός. θεοφάνης ὁ υἱός τῆς αθανάσιας,
 ἀθανάσιας, σταμος τοῦ χρίσο. πᾶχνο κύρκου. γγίνης
 τοῦ πούλου κ(αί) ἡ γιηνῆ ἀφέντίτζα. στάμος τῆς ἀτλαζήνας.
 κύρος, ὁ υἱός αὐτῆς λέος. ἀτλαζήνα, δαύνος τῆς ἀτλαζήνας,
 ἀφέντίτζα. τίμος τοῦ ἰωακίμ. μάνω τοῦ ληζήκο, κυπρι
 ἀνός τοῦ φθερέτά. ἀποστόλη, ὁ ἀδελφός τοῦ σεραφίμ
 κ(αί) ἡ γιηνῆ κυρατζοῦ. εὐγενῆ τοῦ θήμιου, γιάνου ἡ γιηνῆ τοῦ
 πούλου κ(αί) ἡ μ(ήτ)ηρ τοῦ στάμω κ(αί) τοῦ κυριάκο. πούλης ὁ
 π(ατ)ήρ τοῦ στάμω. κυριάκος τοῦ πούλιο κ(αί) ἡ γιηνῆ αὐτοῦ
 στεργιανί [κενό]. *δήμο τουγούρα. κλόινο, ἡ μοιραία
 του ἀγοραστοῦ. ἡ γιηνῆ τοῦ στεργηανού. ελέ
 νη, ἡ θυγάτηρ τοῦ πούληω τοῦ βασήλοι
 ἐγραψεν ἀγός τῶν νοτῶν δίμο εἰς τον
 π(ατέ)ρῶν,*

(λίγα ἀπλά σχέδια)

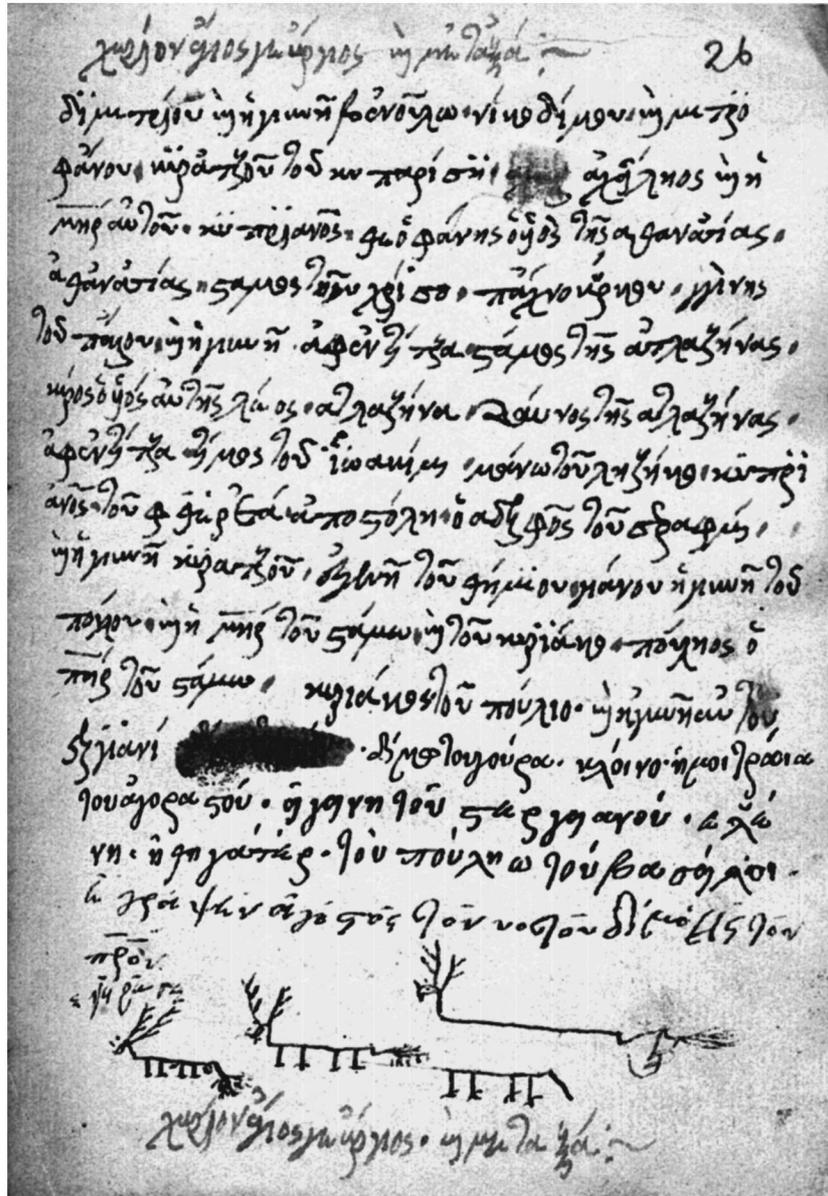
χωρίον ἅγιος γεώργιος. κ(αί) μετὰ ξά:

φ. 26v

χωρίον ἅγιος γεώργιος. κ(αί) μετὰ ξά
 μιροφορι γιηνεκης προς το μνημα σου (και ἄλλα δοκίμια του κονδυλίου)
 τέλος τοῦ ἁγίου γεωργίου, κ(αί) μετὰ ξά

φ. 28r

χωρίον, βελβετῶ, κ(αί) βόσοβα. κ(αί) σκούλιρι:
 δόνισίας μοναχῆς. ἡ γιηνῆ τοῦ παπ(α) -γεώργι. γιάνη
 κυριατζῆ. μαλάκη κόστα. γιάνη τοῦ κοῦτζα. δήμο

Το φ. 26r της πρόθεσης 84 της Μονής του Σπαρμού του Ολύμπου, με τα ονόματα των αφιερωτών από τους οικισμούς Αγ. Γεώργιο και Μεταξά.
(Αρχείο της Μονής του Σπαρμού).

The leaf 26r of the «prothesis» 84 of the Monastery Sparmos of Olympus, with the names of the contributors of settlements Agios Georgios and Metaxa
(Archives of the Monastery Sparmos).

ή γιηνή τοῦ κούτζαη. νικολάου κ(αί) ὁ ἀδελφός κυρίάκος
(δοκίμια του κονδυλίου)
τέλ[ος τοῦ βελβετοῦ καί βόσοβας κ(αί) σκούλιρι].

φ. 28v

χωρίον τζαπουρνέα. κ(αί) τονίσκο -κ(αί) μισολοῦρη
θανάσι στατήρη. κουρτέσα τοῦ κώνστα. καλῆ. ἀποστόλη
νέστορα. κ(αί) ἡ ἀδελφί στίρηανή κ(αί) ἡ μ(ήτ)ηρ λουλούδα, σῶφι
άνός τοῦ ἀποστόλη κ(αί) ἡ γιηνή λουλούδα. θανάσις τοῦ σο
φιανοῦ. πούλιο, ἡ θυγάτηρ τοῦ σάρο. γιάνης τοῦ ἀρέστῖ. ἀν
δρία. (δοκίμια του κονδυλίου)
[τέλος τῆς τζαπουρνέας καί τονίσκου καί] μίσολοῦρη

φ. 30v

χωρίον λαβανήτζα
+ ἔγραψεν ὁ γέργος τόν πατέρα του, ἰωάννη πρόθεσι
τῶν π(ατέ)ρων.
(δοκίμια του κονδυλίου).

φ. 31r (κάτω τμήμα)

χωρίον νηζηρό¹⁶. χορηον λέσκοβω καρτράνστα
π(α)πα -γχανῆς του δημοῦ του κωρηακό βλαχου [.....]
τοῦ δήμητριῶ γιοβωτζήο εγραψεν ο ηος το τουμ
κων προθησοι μοικροί μοιτρο.

+ χορίον κοκοβα. ἔγραψεν ὁ μόρφης
τόν ἦόν του τον ἀδάμοι ἦς τόν πατέραον
ἔγραψεν ο ιοβάνος τον πατέ
ρα τον χρισσο κ(αί) τι μανα του βέχο.

---

16. Νεζερός· η σημερινή Καλλιπεύκη.

SUMMARY

Vassilis K. Spanos, *The Macedonian Settlements as they Appear in a Codex of the Monastery of Sparmos (1602-1674)*.

The script number 84 of the Monastery of Olympiotissa is one of the three known «prothesis» of the Monastery Sparmos, which was built at the southwest side of mount Olympus before 1600. This «prothesis» contains all the names of those who gave their contributions to the monastery.

The registration began in 1602, when most names of the contributors were written down and it was completed on the 26th of July 1674. There is a total number of twenty macedonian settlements mentioned there, and the author of this codex identified all those which could be identified in the first part of this scholarly work. In the second part of his work there are 46 classified names which include 92 men contributors and 32 other names with 42 women contributors belonging to the first part of the «prothesis» (1602). There are also 36 surnames of 132 contributors of the same year.

Finally the leaves 23 to 26 of the above mentioned «prothesis» are now published.